

Motion till riksdagen

1987/88:Jo505

av Bengt Silfverstrand och Birthe Sörestedt (s)
om skyddet av vårt dricksvatten

”Vatten är ett farligt gift — vilket omger Visby stift”. Så skaldade Falstaff Fakir redan vid slutet av förra seklet. Han har i hög grad blivit sannspådd.

Det är inte bara våra omgivande hav, våra vattendrag och våra sjöar som utsätts för allt allvarligare miljöstörningar. Också vårt dricksvatten visar sig allt oftare vara av så dålig kvalitet att människor och djur utsätts för hälsorisker.

Vattnet är vårt viktigaste men samtidigt vårt sämst kontrollerade livsmedel. Kvalitetskontroller som enligt livsmedelsverket borde ske dagligen görs på många håll i landet bara ett par gånger om året. De som förgiftas av dåligt dricksvatten är långt fler än de som blir sjuka av skämda matvaror.

Under åren 1974—1983 inträffade 21 vattenburna epidemier med ungefär 10 000 sjuka. Från 1984 till och med första halvåret 1986 har rapporterats inte mindre än 32 epidemier och minst 8 000 insjuknade.

Enligt SBL (Statens bakteriologiska laboratorium) räknar man med åtminstone ett stort sjukdomsutbrott med minst 500 sjuka varje år.

En av de allvarligaste epidemierna på senare år inträffade i Sälen vid nyåret 1987. Över 3 000 personer drabbades varav mer än 1 500 infekterades av en tarmparasit och mer än 100 av den allmänfarliga sjukdomen amöbadyseri.

I Skåne har de ofta höga nitrathalterna i dricksvatten länge utgjort ett stort problem. Inte sällan uppmäts nitrathalter över det hygieniska gränsvärdet 50 mg/l i många vattentäkter. Man räknar med att 100 000 personer idag dricker eget vatten med så höga nitrathalter att det inte får ges till barn under ett års ålder.

Under fjolåret uppgick konsumtionen av kommunalt vatten till 967 miljoner kubikmeter. Förlusterna är varje år ca 20 procent av förbrukningen. Detta måste anses som ett oacceptabelt slöseri med tanke på att vatten är en begränsad naturresurs. De svenska hushållen köpte 1987 vatten för fyra miljarder kr., utan att egentligen veta vad de fick för pengarna.

Till skillnad från andra livsmedelstillverkare har kommunerna ingen skyldighet att varudeklarera sin produkt. Vad den innehåller när den når mottagaren vet ofta inte tillverkaren själv, långt mindre konsumenten.

För detta vårt vanligaste och viktigaste livsmedel av högst varierande kvalitet betalar vi också högst varierande priser. Priset styrs dock inte av kvalitet på det dricksvatten man får i sina kranar utan på i vilken kommun

man råkar bo. En kommuninvånare i Tibro i Västergötland kommer undan med en vattenkostnad på 872 kr. per år, medan den som bor i Höganäs kommun i Skåne får betala nästan tre gånger så mycket, eller 2 550 kr. per år. Priset är beräknat på ett småhus med en yta av 150 kvadratmeter och med en förbrukning av 200 kubikmeter per år. Vi dricker normalt ca en liter vatten varje dygn (barn ca hälften).

Förorenande utsläpp i vattentäkterna, sönderfallande ledningsnät och tekniska brister i förening med dålig kontroll vid många vattentäkter är de viktigaste orsakerna till vårt ofta kvalitetsmässigt undermåliga dricksvatten.

Bedömningsnormerna är delvis föråldrade och vissa vattenförsörjningsanläggningar har en dålig standard. Vid ett stort vattenverk saknas helt regelbunden provtagning. Störst brister finns i kontrollen av vattenledningsvatten.

De nuvarande gränsvärdena enligt gällande anvisningar från 1967 har inte ändrats till följd av att nya forskningsrön framkommit. 1967 års anvisningar är också oklart formulerade och bedömningen av t. ex. lukt och smak är subjektiv. Vad gäller den kemiska analysen kan vattnet bara förklaras som otjänligt om gränsvärdena överstigs för arsenik, bly, cyanid, kadmium, krom, selen och silver. Även om således flera av de övriga parametrarna överstiger gränsvärdena eller man i fråga om dessa metaller ligger i närheten av gränsvärdena kan provet totalt komma att bedömas som med tvekan tjänligt. Något gränsvärde som anger när vatten blir otjänligt att dricka på grund av höga nitrithalter finns inte i dag. Men livsmedelsverket har föreslagit att en gräns vid 1 mg/l skall införas. Verket föreslår också en bestämmelse om att vatten med mer nitrit än 0,4 mg/l inte ska ges till barn under ett års ålder.

Som bl. a. Riksrevisionsverkets nyligen avlämnade rapport "Skyddet av vårt dricksvatten" klart redovisat är kontrollen av vårt dricksvatten behäftad med åtskilliga brister.

Det moderniseringsarbete av en föråldrad lagstiftning som länge pågått inom livsmedelsverket (ny dricksvattenkungörelse) och naturvårdsverket (skydd av vattentäkter) måste påskyndas och en samordning av kontroll- och åtgärdsprogram snarast åstadkommas mellan berörda ansvariga myndigheter.

För att åstadkomma en helhetslösning på de alltmer uppenbara problem som är förknippade med kontrollen av vårt dricksvatten måste regering och riksdag ålägga ansvariga myndigheter att skärpa kraven på varenda länk i produktionskedjan från råvattnet via reningsverken till konsumtion.

Ett program för en bättre dricksvattenkvalitet måste omfatta följande åtgärder:

1. Samordning av naturvårdsverkets och livsmedelsverkets regelarbeten inom VA-området.

2. Skärpta krav på provtagning av råvatten och renvatten i vattenverk samt införande av krav på regelbunden provtagning ute i vattenledningsnätet.

3. Översyn och skärpning av gällande skyddsföreskrifter för vattentäkter och påskyndande åtgärder för att fastställa skyddsområden för de vattenförsörjningsanläggningar som ännu inte omfattas av sådana.

4. Översyn av gällande gränsvärden för metaller och kemiska ämnen i dricksvatten. Fastställande av gränsvärde för nitrit med 1 mg/l resp. 0,4 mg/l för barn under ett år.

5. Krav på hygien och utrustning i vattenverk jämföras med förhållanden i slakterier och livsmedelsbutiker.

6. Införande av kommunal skyldighet att varudeklarera dricksvattnet.

7. Ökad satsning på forskning kring vårt dricksvatten (denna forskning är f. n. kraftigt eftersatt i Sverige).

Mot. 1987/88
Jo505

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av åtgärder för en bättre dricksvattenkvalitet.

Stockholm den 15 januari 1988

Bengt Silfverstrand (s)

Birthe Sörestedt (s)